

154); de les formes catalanes i hispàniques parlaren ja Spitzer (*LexikK*, 65) i Steiger (*Homen. a MzPi*, 1925, II, 47-8).

També es troba en parlars reto-romànics dels Grisons i dels Dolomítics: sobre-selvà *stelizéin*, Bormio *stelezina*, Trentí *stralezári*, Comelico *stalađéy*, -*adéye* «goccie che cadono dalle grondaie» (Tagliavini, *ARom.* x, 171). Sobre detalls de forma i etimologia del mot llatí, veg. Juret, *Phon. Latine, Initiation, méthodes*, p. 29.

En una part de Mallorca sembla haver-se conservat una variant molt arcaica (versemblant que sigui romanalla mossàrab) +*teuitja* «la sutja» que transmeteren d'Artà al *Dicc. de Dialectes de l'I.E.C.*, i que reporta Griera (*Tresor*, s. v.): sembla venir d'un *esteusitja, *estelzitja STILLICIDIA (neutre plural), que perdria la -z- per dialectalisme mallorquí i *es-* deglutinat per haver estat pres per l'article.

DERIV.: *Estalzinar* 'escurar la xemeneia' (Esterrí, Sort, Tremp, *AlcM*) i a Esterri de Cardós +*astaldiyà*, id. a Farrera de Pallars (1933); *estalzimar* (BDC XIX, 140). *Estalzinada*, -*zimada*.

Del ll. *destillare* 'deixar caure de gota en gota', derivat del ll. *stilla* 'gota', prové per via sàvia *destillar* [1575]: «les altres aygues son més pesades y les *destillades* més llaugerés», OPou (*ThPu.*, 25); variant vulgar *estillar*, Camps Merc., *Folk. Men.*, p. 59. *Destillació*; *destillador*. *Destilleria* [no encara DOrt., «art de fabricar esperit de vi i licors, fàbrica on són obtinguts aquests productes», Fontserè, 1911-32, *Ci.Fi.Nat.*, 1571. *Instillar*.

¹ Encara que els mss. porten *estillins* i *estellyns*, són ultracorreció dels escribes aquestes formes, car també porten *dragons* però *maysós*, i la rima de *pus* amb *casús* (per *cascons*) prova que el poeta usava les formes aprouçalades en vocal+*-s* en lloc de les catalanes en *-ns*.

ESTAM, del ll. STAMEN 'ordit'. □ 1.ª doc.: 1252, *Lleuda de Tortosa*; BDC XIX, 140; iv, 100.

La combinació composta *estam fort*, ja figura en la Cròn. de Jaume I: «que Nós li dèssim tres cavals, e vestir a cinquanta hòmens de drap vermeyl d'*estam fort*» (Ag., 341). Escrit sovint com un sol mot, *estamfort*, p. ex. en doc. de Vic a. 1257 (citats junt amb *bifa* i altres noms de teixits, CaCandi II, 408) i en forma llatina ja 1242 (ibidem): «tunicam de *stamini fort* piloso --- unam capam de presseto viridi --- tunica vel garnatxia de *stamine forte* primo sive penna» (id. II, 429); «aquesta és la siisa dels draps que-s venen en Tortosa --- peça de *estamfort* d'Arraç o de retint, deu aver de larc 19 canes e mija», *CosíTort.* (Ol., p. 413); sovint ha estat pres per un NL, com sembla entendre-ho *AlcM* [1277] i com jo mateix vaig creure-ho en imprimir la Tarifa dels Corredors de 1271 (*EntreDL* I, 158, § 63).

Estamer [BDC IV, 100]. *Estamet* [1479]. *Estaminol*. *Estaminós*. *Estaminodi*. *Estamenya* [S. XIII]: RLR IV, 367; BDC IV, 100; XIII, 114; XIX, 140; del ll. TEXTA STAMINĒA 'teixits d'estam, filamentosos', plu-

ral de TEXTUM STAMINEUM, neutre de l'adjectiu *stamineus*, derivat de *stamen*; ¹ «*estamenyes*, sargues e draps de religioses sien feyts de leyal lana e de leyal estam», doc. de Val., 1322; «que negun draper --- no gos tenir davant lo portal --- *estamenya* ne bandola, ne nagun drap penjat en pertxa ne en bastó ne en canya qui isquen en les carreres» en un ban de Bna. de 1349-56 (DBal.), «per 45 canas d'*estamenya* a rahó de sinc sous sis dinés la cana ---», A. de Bofarull (*Marina Cat.*, 98); *estr-*: «per abstinència / lit sus la lenya, / e d'*estamenya* / tinc los lançols, / los camisols, / d'aspres celicis», JRoig (*Spill*, 15786). *Estamenyaire* (BDC XIII, 114); *estamenyer*; *estamenyeria*. *Estamenyar*.

Sense relació etimològica amb *estam* és el ross. *estamar* 'estanyar (paelles, etc.)', manllevat del fr. *étamer* id. [Ss. XIII-XIV] derivació d'*e(s)tain* 'estany (metall)' deguda a la confusió fonètica que des d'antic féu el francès entre les consonants finals de STAMEN i STAGNUM; d'ací *estamaire* 'estanyapaelles' (que el DAg., atribuint-lo a Vic, i *AlcM*, entenen sens dubte malament com a treballador o venedor d'estam, però veg. la cita de Saisset); tampoc hi deu tenir gaire a veure el pall. *estamar* 'estroncar (la sang)' (Vall de Cardós, BDC XXIII, 289; Vall d'Aneu, Pol, 16) que, si bé influenciat en la *a* i en el sign. per aquest gallicisme i pel cat. *estam*, pot ser una variant de l'arag. ant. i riojà ant. *estemar* [S. XIII], que provenen del ll. tardà STIGMARE 'marcar amb un ferro roent' (derivat de STIGMA), veg. DCEC (ESTIGMA).

Potser sí que ve del ll. STAMEN, -INIS, 'estam', un tarragonès *estamenar* «inquietar, embrollar» (<'entre teixir a manera d'estam') —*AlcM*, de l'existència i exactitud del qual no puc respondre—, llavors ens podríem adherir a l'opinió de Spitzer (*LexikK*, 61), que deriva d'això el mall. *estamenejar* 'sacsejar violentament' (bestiar de Manacor, BDLC VII, 177; «ja les poren cridar, ja les poren *estamenejar* i sondroyar i sodrogar --- no's desperten», BDLC VI, 118): això no és gens segur (com ja veu *AlcM*) i més segur em sembla que ací entra el verb sinònim *menejar/manejar* (DCEC, MENEJAR III, 339b18ss.), probablement encreuat amb un altre, que pot ser el que suposa Spitzer, o qui sap si més aviat ESTAMPIR o EXTERMINARE. *Estamenejada* [MSOliver, *Hostal de la Bolla*, 58].

¹ *Staminea* (-*inia*) com a substantiu ja figura en un doc. llatí lleonès de 927 (*Festschrift Jud*, p. 632), i ja abans en Àlvar Cordovès: «quem *stamina* et lana ovium religiosum approbat», epístola 13 al bisbe Saulus (§ 2).

ESTAMENERA, del gr. medieval *σταμινάρια*, plural de *σταμινάριον* id., i aquest, diminutiu del gr. *σταμλις*, -*ίνος*, id. □ 1.ª doc.: Lab. 1839; BDC IX, 66; XII, 32, 88, 103, 105; XIV, 26; *estamaneira* c. 1390, Aversoó, *Torc.* (403.35, en rima amb 42 mots, que tots estan per *-era*) ja ha de ser això.

Etimologia indicada ja per Jal, detallada i documentada per Vidos (*ARom.* XVI, 206-8; cf. RLiR IX, 331-3; *Parole Marin.*, 381-2; ZRPb. XII, 524-5), i pre-